

Asia: VN/2215/2025

## **Luonnos hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi hankintatietovarannosta ja siihen liittyviksi laeiksi**

### **Lausunnonantajan lausunto**

#### **1. Huomionne vaikutusten arvioinnista?**

Esitysluonnoksessa on tunnistettu hankintatietojen avoimuuden ja tiedolla johtamisen hyödyt. Vaikutusten arvioinnissa jää kuitenkin puutteelliseksi käsitellyksi sellaisten toimijoiden tilanne, joiden hankinnat liittyvät kiinteästi erittäin arkaluonteisiin toimintoihin, kuten psykiatriseen erikoissairaanhoidon ja valtion erityisolosuhteissa toimiviin sairaaloihin.

Vanhan Vaasan sairaalan näkökulmasta keskeinen huoli liittyy siihen, että hankintatietoihin sisältyy useasti suorasti tai epäsuorasti tietoja, joista voidaan päätellä potilaisiin, potilaiden hoitoon, turvallisuusjärjestelyihin, henkilöstön turvallisuuteen tai laitoksen turvallisuuteen liittyviä seikkoja. Vaikutusten arvioinnissa tulisi tarkemmin arvioida riskiä tietojen yhdisteltävyyden ja sitä kautta arkaluonteisten henkilötietojen sekä turvallisuusjärjestelyihin liittyvien tietojen paljastumiseen. Lisäksi arvioinnissa tulisi huomioida lisääntyvä hallinnollinen työmäärää, joka aiheutuu tietojen ennakkotarkastuksesta, luokittelusta ja mahdollisesta salaamisesta.

#### **2. Huomionne ehdotetusta hankintatietovarantolaista ja sen perusteluista?**

Vaikka hankintatietovarannon perustaminen on periaatteellisesti kannatettava tavoite julkisten hankintojen läpinäkyvyyden lisäämiseksi, Vanhan Vaasan sairaala ei tunnista omassa toiminnassaan hallituksen esityksen tavoittelemaa hankintatietovarannon merkittävää hyötyä hankintojen tehostamisessa, kustannussäästöjen saavuttamisessa tai julkisten varojen käytön vaikuttavuudessa, joita ei voitaisi saavuttaa paremmin muilla kevyemmällä prosessien ja järjestelmien kehittämisen keinoilla.

Vanhan Vaasan sairaalan kannalta hankintatietovarantolaissa keskeistä on kuitenkin varmistaa, että laki ja sen perustelut tunnistavat riittävällä tavalla toimijat, joiden hankintatiedot edellyttävät normaalia korkeampaa tietosuojan ja tietoturvan tasoa.

Erityisesti tulisi selkeyttää sitä, mitkä hankintatiedot voidaan kategorisesti rajata pois tietovarannon avoimesta osasta turvallisuus- ja tietosuojasyistä sekä täsmentää arkaluontoisten tietojen käsittelyä koskevaa sääntelyä jättämättä vastuuta yksinomaan hankintayksikölle, ja varmistaa, että tietovarannon tietosisällöt on mahdollista rajata myös sopimus- ja hankintakohtaisesti. Perusteluissa olisi syytä tuoda selkeämmin esiin, että arkaluonteisuus ei rajoitu vain henkilötietoihin, vaan voi koskea myös esimerkiksi turvallisuusjärjestelmiä ja koko hoitoinfrastruktuuria.

Vanhan Vaasan sairaalan näkemyksen mukaan rivikohtaisten tietojen julkaisemisen tarpeellisuutta tulisi arvioida kriittisesti erityisesti sellaisten hankintayksiköiden osalta, joiden hankinnat ovat luonteeltaan erikoistuneita ja markkinat kapeita. Rivitasoiset tiedot voivat käytännössä paljastaa toimittajien liikesalaisuuksiksi katsottavia tietoja, vaikka varsinaiset sopimusasiakirjat olisivat salassa pidettäviä. Perusteluissa tulisi selkeämmin todeta, että rivitasoisten tietojen toimittamista tai julkaisemista voidaan rajoittaa silloin, kun se on välttämätöntä liikesalaisuuksien suojan varmistamiseksi.

Esitys perustuu oletukseen, että hankintatiedon laaja avoimuus lisää kilpailua ja sitä kautta alentaa hintoja. Erityisesti valtion kokonaistaloutta tarkasteltaessa väite on validi ja tutkimustulokset tukevat tätä. Erityisaloilla ja pienissä hankintayksiköissä, joissa kilpailu saattaa usein olla vähäistä, avoimuus voi kuitenkin toimia päinvastoin, vahvistamalla tarjoajien hinnoitteluasemaa. Teoreettinen taloustutkimus osoittaa, että avoimuuden vaikutukset hintaan ovat kontekstisidonnaisia ja voivat joissakin markkinarajoitteisissa tilanteissa johtaa erilaisiin kustannusvaikutuksiin.

Hankintatietovarannon sääntelyssä ja ohjeistuksessa tulisi lisäksi varmistaa, ettei hankintayksikölle synny kohtuutonta lisätyötä tai oikeudellista riskiä sen vuoksi, että tietoja joudutaan säännöllisesti arvioimaan ja salaamaan.

### **3. Huomionne ehdotetuista muutoksista julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annettuun lakiin ja vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annettuun lakiin sekä edellä mainittujen lakien perusteluista?**

Ehdotetut muutokset julkisista hankinnoista annettuun lakiin sekä erityisalojen hankintalakiin tukevat tietovarannon tiedonsaantia. Vanhan Vaasan sairaalan näkökulmasta on kuitenkin tärkeää, että hankintayksiköille jää riittävä harkintavalta tietojen luovuttamisen rajoittamiseen silloin, kun se on välttämätöntä potilas- tai laitosturvallisuuden turvaamiseksi.

Lakien perusteluissa tulisi korostaa, että salassapitoperusteiden soveltaminen on oleellista suljetuissa ja korkean turvallisuustason toimintaympäristöissä. Lisäksi olisi tärkeää korostaa, että tietovarannon velvoitteilla ei ole tarkoitus kaventaa voimassa olevia salassapitosäännöksiä.

### **4. Huomionne ehdotetuista muutoksista Valtiokonttorista annettuun lakiin ja niiden perusteluista?**

Valtiokonttorin rooli hankintatietovarannon rekisterinpitäjänä on luonteva. Vanhan Vaasan sairaalan näkökulmasta on kuitenkin tärkeää, että Valtiokonttorilla on riittävät resurssit ja asiantuntemus tukea hankintayksiköitä erityistilanteissa, joissa tietojen julkisuus on arvioitava normaalia huolellisemmin.

Lisäksi tulisi varmistaa selkeät ohjeet ja menettelyt arkaluonteisten tietojen käsittelyyn ja tietojen siirtämiseen tietovarantoon.

## **5. Muut mahdolliset huomionne hallituksen esitysluonnoksesta?**

Vanhan Vaasan sairaala yhtyy monien muiden valtion virastojen esittämiin yleisiin huoliin liittyen hankintatietovarannon käyttöönoton aikatauluun, järjestelmämuutoksista aiheutuviin kustannuksiin sekä henkilöstön koulutustarpeeseen.

Erityisesti arkaluonteisten tietojen osalta korostuu huoli siitä, että tietojen manuaalinen arviointi ja salaaminen lisäävät merkittävästi hallinnollista työmäärää ilman, että tähän osoitetaan lisäresursseja ja määrärahoja. Tämä riski on syytä tunnistaa esityksen jatkovalmistelussa.

Kronqvist Henri  
Vanhan Vaasan sairaala